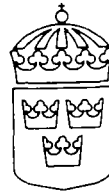

Regeringens proposition 1993/94:33

Lagändringar med anledning av att den nya myndigheten Försvarsmakten inrättas

Prop.
1993/94:33

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 7 oktober 1993

Carl Bildt

Anders Björck
(Försvarsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till lagändringar med anledning av att den nya myndigheten Försvarsmakten inrättas.

Den 1 juli 1994 bildas den nya myndigheten Försvarsmakten. Myndigheten kommer huvudsakligen att bestå av de myndigheter som i dag ingår i försvarsmaktens huvudprogram 1-4. Inom Försvarsmakten kommer verksamheten att bedrivas på central, regional och lokal nivå. Överbefälhavaren blir chef för myndigheten. Överbefälhavaren kommer att biträdas av ett centralt ledningsorgan, benämnt högkvarteret. Vissa stödmyndigheter som i dag ingår i huvudprogram 5 i försvarsmakten kommer att fr.o.m. den 1 juli 1994 vara särskilda myndigheter utanför Försvarsmakten.

Omstruktureringen av dagens försvarsmakt medför behov av ett stort antal författningsändringar av i huvudsak redaktionellt slag. Propositionen innehåller den övervägande delen av de lagändringar som behövs. Förslagen innebär i stort sett inga sakliga förändringar i förhållande till vad som gäller i dag.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1994.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i värnpliktslagen (1941:967)	4
2.2	Förslag till lag om ändring i luftfartslagen (1957:297)	6
2.3	Förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen (1960:74)	7
2.4	Förslag till lag om ändring i miljöskyddslagen (1969:387)	8
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift	9
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1975:371) om förbud mot spridning och utförelse av flygbilder och vissa fotografiska bilder	10
2.7	Förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)	11
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar	12
2.9	Förslag till lag om ändring i hälsoskyddslagen (1982:1080)	13
2.10	Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)	14
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltnings- myndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.	15
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m	16
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:288) om medlemskap i icke-territoriella församlingar . .	17
3	Ärendet och dess beredning	18
4	Lagändringar med anledning av det ändrade försvarsmaktsbegreppet	19
5	Om allmänna handlingar	22
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde	25

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

- lag om ändring i värnpliktslagen (1941:967),
- lag om ändring i luftfartslagen (1957:297),
- lag om ändring i civilförsvarslagen (1960:74),
- lag om ändring i miljöskyddslagen (1969:387),
- lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift,
- lag om ändring i lagen (1975:371) om förbud mot spridning och utförelse av flygbilder och vissa fotografiska bilder,
- lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410),
- lag om ändring i lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar,
- lag om ändring i hälsoskyddslagen (1982:1080),
- lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10),
- lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.,
- lag om ändring i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m.,
- lag om ändring i lagen (1992:288) om medlemskap i icke territoriella församlingar.

2.1 Förslag till

Lag om ändring i värnpliktslagen (1941:967)

Härigenom föreskrivs att 8 §, 27 § 3 mom. A, 34 och 35 §§ värnpliktslagen (1941:967)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

8 §²

Central förvaltningsmyndighet för inskrivning och personalredovisning inom försvarsmakten är värnpliktsverket.

27 §

3³ Särskilda bestämmelser

A. Därest, på sätt regeringen närmare förordnar, uppehåll skall äga rum viss tid under pågående tjänstgöring, äge värnpliktig, som så önskar, efter därom hos *vederbörande militär myndighet* gjord framställning, kvarstanna i tjänstgöring intill utgången av den tjänstgöringsperiod, till vilken han inkallats.

34§⁴

Inskriften värnpliktig, som ej är inkallad till tjänstgöring eller inskriven i sjömansregister och anställd som sjöman enligt sjömanslagen (1973:282) på svenskt handelsfartyg i när- eller fjärrfart, skall vidtaga sådan åtgärd att postförsändelse *från militär myndighet* utan dröjsmål kan komma honom tillhanda.

Föreslagen lydelse

Värnpliktsverket är central förvaltningsmyndighet för inskrivning och personalredovisning.

3 Särskilda bestämmelser

A. Därest, på sätt regeringen närmare förordnar, uppehåll skall äga rum viss tid under pågående tjänstgöring, äge värnpliktig, som så önskar, efter därom hos *Försvarsmakten* gjord framställning, kvarstanna i tjänstgöring intill utgången av den tjänstgöringsperiod till vilken han inkallats.

Inskriften värnpliktig, som ej är inkallad till tjänstgöring eller inskriven i sjömansregister och anställd som sjöman enligt sjömanslagen (1973:282) på svenskt handelsfartyg i när- eller fjärrfart, skall vidtaga sådan åtgärd att postförsändelse *som rör militärt ärende* utan dröjsmål kan komma honom tillhanda.

¹ Lagen omtryckt 1969:378.

² Senaste lydelse 1976:307.

³ Senaste lydelse 1975:555.

⁴ Senaste lydelse 1975:555.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

35 §

Värnpliktig skall utkvittera postförsändelse *från militär myndighet*, taga del av försändelsens innehåll samt inom åtta dagar efter anmodan *lämna myndigheten* de upplysningar som fordras om personliga förhållanden av betydelse för hans tjänstgöring.

Värnpliktig skall utkvittera postförsändelse *som rör militärt ärende*, taga del av försändelsens innehåll samt inom åtta dagar efter anmodan lämna de upplysningar som fordras om personliga förhållanden av betydelse för hans tjänstgöring.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Lag om ändring i luftfartslagen (1957:297)

Härigenom föreskrivs att i 8 kap. 4 a § luftfartslagen (1957:297)¹ ordet "överbefälhavaren" skall bytas ut mot "Försvarsmakten".

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹ Lagen omtryckt 1986:166.

2.3 Förslag till

Prop. 1993/94:33

Lag om ändring i civilförsvarslagen (1960:74)

Härigenom föreskrivs att i 13 § civilförsvarslagen (1960:74)¹ ordet "överbefälhavaren" skall bytas ut mot "Försvarsmakten".

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹ Lagen omtryckt 1984:1026.

Lag om ändring i miljöskyddslagen (1969:387)

Härigenom föreskrivs att 38 och 44 a §§ miljöskyddslagen (1969:387)¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*38 §²

Länsstyrelsen utövar tillsyn över sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd enligt 10 § eller som utövas av *försvarmakten*. Den lokala tillsynen över övrig miljöfarlig verksamhet utövas av den eller de kommunala nämnder som avses i första stycket.

Länsstyrelsen utövar tillsyn över sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd enligt 10 § eller som utövas av *Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt*. Den lokala tillsynen över övrig miljöfarlig verksamhet utövas av den eller de kommunala nämnder som avses i första stycket.

44 a §³

Efter åtagande av en kommun får länsstyrelsen överlåta åt en sådan nämnd som avses i 38 § att utöva sådan tillsyn som annars ankommer på länsstyrelsen. Detta gäller inte verksamhet som utövas av *försvarmakten*.

Efter åtagande av en kommun får länsstyrelsen överlåta åt en sådan nämnd som avses i 38 § att utöva sådan tillsyn som annars ankommer på länsstyrelsen. Detta gäller inte verksamhet som utövas av *Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹ Lagen omtryckt 1989:363.

² Senaste lydelse 1991:1698.

³ Senaste lydelse 1991:1698.

Lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1972:435) om överlastavgift skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

Bestämmelserna i 3 § andra stycket och tredje stycket första meningen, 9 §, 10 § andra stycket, 45 § första stycket, 56, 61-63, 66 och 85 §§ fordonsskattelagen (1988:327) äger motsvarande tillämpning på överlastavgift. Vad där sägs om beskattningsmyndighet gäller då länsstyrelsen. Allmänt ombud för överlastavgift är den som förordnats som ombud med stöd av 3 § fjärde stycket fordonsskattelagen.

Denna lag gäller ej i fråga om fordon som är registrerat i militära fordonsregistret, brukas av försvarsmakten enligt skriftligt avtal med *militär myndighet*, är taget i anspråk med nyttjanderätt enligt förfogandelagen (1978:262) eller civilförsvarslagen (1960:74).

Denna lag gäller ej i fråga om fordon som är registrerat i militära fordonsregistret, brukas av Försvarsmakten enligt skriftligt avtal med *denna eller* är taget i anspråk med nyttjanderätt enligt förfogandelagen (1978:262) eller civilförsvarslagen (1960:74).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹ Senaste lydelse 1993:678.

2.6 Förslag till

Prop. 1993/94:33

Lag om ändring i lagen (1975:371) om förbud mot spridning och utförelse av flygbilder och vissa fotografiska bilder

Härigenom föreskrivs att i 1 och 2 §§ lagen (1975:371) om förbud mot spridning och utförelse av flygbilder och vissa fotografiska bilder ordet "överbefälhavaren" skall bytas ut mot "Försvarmakten".

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

Härigenom föreskrivs att 3 § trafikskadelagen (1975:1410)¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Staten är ej skyldig att hålla trafikförsäkring. Sådan skyldighet åvilar ej heller annan beträffande

Staten är ej skyldig att hålla trafikförsäkring. Sådan skyldighet åvilar ej heller annan beträffande

1. motordrivet fordon under tid då fordonet är taget i anspråk med nyttjanderätt enligt *rekvisitionslagen* (1942:583), *beredskapsförfogandelagen* (1942:584), *allmänna förfogandelagen* (1954:279) eller *civilförvarslagen* (1960:74) eller då fordonet brukas för att avlämnas enligt någon av dessa lagar eller hemföras efter rekvisition eller förfogande eller då det brukas i samband med besiktning enligt *uttagningskungörelsen* (1963:110).

1. motordrivet fordon under tid då fordonet är taget i anspråk med nyttjanderätt enligt *förfogandelagen* (1978:262) eller *civilförvarslagen* (1960:74) eller då fordonet brukas för att avlämnas enligt någon av dessa lagar eller hemföras efter rekvisition eller förfogande eller då det brukas i samband med besiktning *för uttagning för totalförsvarets behov*.

2. motordrivet fordon under tid då fordonet innehas av försvarsmakten enligt skriftligt avtal som har träffats av *militär myndighet* eller då fordonet brukas för att avlämnas eller hemföras enligt sådant avtal.

2. motordrivet fordon under tid då fordonet innehas av Försvarsmakten enligt skriftligt avtal som har träffats av *myndigheten* eller då fordonet brukas för att avlämnas eller hemföras enligt sådant avtal.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹ Lagen omtryckt 1977:949.

Lag om ändring i lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Författningar som beslutas av en länsstyrelse eller av någon annan regional eller lokal statlig myndighet som är underordnad regeringen och inte tillhör försvarsmakten skall, om inte annat följer av 5 § andra stycket, kungöras i författningssamlingen för det län inom vilket myndigheten har sitt säte. Länets författningssamling ges ut genom länsstyrelsens försorg.

Författningar som beslutas av en länsstyrelse eller av någon annan regional eller lokal statlig myndighet som är underordnad regeringen skall, om inte annat följer av 5 § andra stycket, kungöras i författningssamlingen för det län inom vilket myndigheten har sitt säte. Länets författningssamling ges ut genom länsstyrelsens försorg.

Om utomordentliga förhållanden kräver det, kan regeringen medge att författningen kungörs på något annat sätt än i länets författningssamling.

Om kungörandet av författningar som beslutas av en regional eller lokal myndighet som tillhör försvarsmakten beslutar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹ Lagen omtryckt 1989:935.

2.9 Förslag till

Prop. 1993/94:33

Lag om ändring i hälsoskyddslagen (1982:1080)

Härigenom föreskrivs att i 15 § hälsoskyddslagen (1982:1080)¹ ordet "Försvarets sjukvårdsstyrelse" skall bytas ut mot "generalläkaren".

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹ Senaste lydelse av 15 § 1991:1669.

2.10 Förslag till

Prop. 1993/94:33

Lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)

Härigenom föreskrivs att i 13 kap. 7 § plan- och bygglagen (1987:10)¹ ordet "överbefälhavaren" skall bytas ut mot "Försvarsmakten".

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹ Lagen omtryckt 1992:1769.

Lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

Härigenom föreskrivs att 36 § lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 §

Delgivning med den som tjänstgör vid försvarsmakten skall ske genom *en militär myndighets försorg*. Ett intyg av *en sådan myndighet* skall gälla som fullt bevis att delgivning har skett på det sätt som anges i intyget. Avser delgivningen personlig inställelse, skall intyget om delgivningen innehålla uppgift om huruvida den kallade är förhindrad att inställa sig på grund av sin tjänstgöring.

Delgivning med den som tjänstgör vid Försvarsmakten skall ske genom *myndigheten*. Ett intyg av *Försvarsmakten* skall gälla som fullt bevis att delgivning har skett på det sätt som anges i intyget. Avser delgivningen personlig inställelse, skall intyget om delgivningen innehålla uppgift om huruvida den kallade är förhindrad att inställa sig på grund av sin tjänstgöring.

Delgivning med den som tjänstgör inom försvarsmakten får inte ske på de sätt som avses i 12 eller 15 § delgivningslagen (1970:428). Har delgivning annars skett enligt delgivningslagen, skall den anses ha skett på behörigt vis, även om den inte har verkställts genom *militär myndighet*.

Delgivning med den som tjänstgör inom Försvarsmakten får inte ske på de sätt som avses i 12 eller 15 § delgivningslagen (1970:428). Har delgivning annars skett enligt delgivningslagen, skall den anses ha skett på behörigt vis, även om den inte har verkställts genom *Försvarsmakten*.

Regeringen får föreskriva om andra avvikelser från vad som annars gäller i fråga om delgivning i mål och ärenden hos domstolar och andra myndigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Lag om ändring i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Som skyddsobjekt får förklaras

1. statliga förvaltningsbyggnader samt statschefens residens och statministerns bostad,	
2. anläggningar och områden till vilka staten har äganderätt eller nyttjanderätt och som disponeras av försvarsmakten samt militära fartyg och luftfartyg,	2. anläggningar och områden till vilka staten har äganderätt eller nyttjanderätt och som disponeras av Försvarsmakten, <i>Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt</i> samt militära fartyg och luftfartyg,
3. anläggningar eller områden som används eller är avsedda för ledning av civilförsvarsverksamhet, för energiförsörjning, vattenförsörjning, rundradioförsörjning, radio- och telekommunikationer, transporter eller försvarsindustriella ändamål,	
4. områden där försvarsmakten tillfälligt bedriver övningar, prov eller försök, och	4. områden där Försvarsmakten, <i>Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt</i> tillfälligt bedriver övningar, prov eller försök, och
5. områden där Försvarsmakten har satts in för att möta ett väpnat angrepp mot Sverige eller för att hindra en kränkning av Sveriges territorium.	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

2.13 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1992:288) om medlemskap i icke-territoriella församlingar

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1992:288) om medlemskap i icke-territoriella församlingar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Medlem i Karlskrona amiralitetsförsamling är följande i Karlskrona kommun folkbokförda personer, nämligen

1. den som är anställd vid marinen,	1. den som är anställd vid <i>Försvarsmakten med placering inom marinen,</i>
2. den som har varit fast anställd vid marinen och som vid anställningens upphörande har erhållit pension,	2. den som har varit fast anställd vid <i>Försvarsmakten med placering inom marinen</i> och som vid anställningens upphörande har erhållit pension,
3. make och hemmavarande barn till någon som är medlem enligt 1 eller 2, samt	
4. efterlevande make och hemmavarande barn till en medlem enligt 1 eller 2.	

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.
  2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för den som har varit fast anställd vid marinen och som vid anställningens upphörande har erhållit pension.

Utredningen om lednings- och myndighetsorganisationen för försvaret (LEMO) lämnade i december 1991 delbetänkandet (SOU 1991:112) Försvarsmaktens ledning till regeringen. Försvarsmakten är i dag uppdelad i ett stort antal myndigheter, vilka ingår i huvudprogrammen 1-5. I betänkandet föreslogs att de myndigheter som ingår i huvudprogrammen 1-4, d.v.s. arméförband, marinförband, flygvapenförband och operativ ledning m.m. skulle slås samman till den nya myndigheten Försvarsmakten. Chefen för myndigheten skulle benämnas överbefälhavaren. Överbefälhavaren föreslogs biträdas av ett ledningsorgan kallat högkvarteret. Statsmakterna beslutade i enlighet med förslaget (prop. 1991/92:102, bet. 1991/92:FöU12, rskr. 1991/92:337). Den nya myndigheten Försvarsmakten kommer att bildas den 1 juli 1994.

Vissa av de gemensamma myndigheterna i huvudprogram 5 skall fortsättningsvis lyda direkt under regeringen. Försvarsmaktens behov av stöd från en del av dessa myndigheter skall styras med uppdrag från Försvarsmakten.

LEMO har fortsatt sitt arbete med att överväga hur den verksamhet som i dag bedrivs av de myndigheter som ingår i huvudprogram 5 inom försvarsmakten skall bedrivas i fortsättningen. I huvudprogram 5 ingår för närvarande Försvarets sjukvårdsstyrelse, Fortifikationsförvaltningen, Försvarets materielverk, Värnpliktsverket, Militärhögskolan och Försvarets radioanstalt.

Försvarets sjukvårdsstyrelse och Fortifikationsförvaltningen skall läggas ned den 30 juni 1994. Försvarets sjukvårdsstyrelsens uppgifter av stabs- och ledningskaraktär skall utföras av en sjukvårdsledning i den nya Försvarsmaktens högkvarter. Tillsynen över efterlevnaden av lagar och andra författningar avseende hälso- och sjukvård m.m. skall däremot utövas av en särskild tjänsteman i Försvarsmakten, generalläkaren, som i detta avseende inte skall vara underställd Försvarsmaktens chef (prop. 1992/93:100, bil 5, bet. 1992/93:FöU9, rskr. 1992/93:333).

För viss del av Fortifikationsförvaltningens verksamhet skall en ny myndighet inrättas den 1 juli 1994. Den nya myndigheten skall benämnas Fortifikationsverket och ha till uppgift att förvalta försvarsfastigheterna samt utöva byggherrefunktionen inom detta område (prop. 1992/93:37, bet. 1992/93:FiU8, rskr. 1992/93:123).

LEMO kommer inom kort att lämna ett betänkande med förslag avseende Försvarets materielverks framtida uppgifter och ställning. Under hand har från LEMO uppgivits att förslaget kommer att innebära att Försvarets materielverk skall ha till uppgift att vara beställare av försvarsmateriel för staten. Försvarets materielverk skall ge Försvarsmakten den medverkan och det stöd på materieförsörjningsområdet som Försvarsmakten behöver.

Värnpliktsverket har utretts inom Pliktutredningen. Enligt Pliktutredningens förslag (SOU 1992:139) Totalförsvarsplikt skall Värnpliktsverkets nuvarande uppgifter tas över av en ny myndighet kallad Totalförsvarets personalverk. Pliktutredningens förslag bereds för närvarande i Förvarsdepartementet. Förslagen kan dock inte beräknas vara genomförda förrän den 1 juli 1995.

LEMO har i delbetänkandet (SOU 1993:42) Försvarets högskolor föreslagit att verksamheten vid Militärhögskolan tillsammans med verksamhet vid Försvarets förvaltningshögskola och Försvarshögskolan skall samlas i en organisation utanför Försvarmakten. Även detta förslag bereds i Förvarsdepartementet.

Vissa frågor som gäller verksamheten hos Försvarets radioanstalt ses över i andra sammanhang.

Bildandet av den nya myndigheten Försvarmakten innebär stora organisatoriska förändringar av dagens verksamhet. Förändringarna innebär bl.a. att man får en sammanhållen försvarsmaktsmyndighet samt ett flertal stödmyndigheter, som skall lyda direkt under regeringen.

Särskilda bestämmelser för försvarsmaktens verksamhet finns i dag i ett stort antal lagar. Den ändrade myndighetsstrukturen gör det nödvändigt att ändra vissa av dessa lagar. Regeringen lägger därför i denna proposition fram förslag till nödvändiga lagändringar med anledning av den nya myndighetsstrukturen inom försvaret.

Lagförslagen nummer 2.1 - 2.3, 2.6 och 2.11 - 2.13 kan formellt sett anses höra till Lagrådets granskningsområde. De föreslagna ändringarna avser emellertid bara enkla organisatoriska anpassningar till den nya myndighetsstrukturen inom försvaret. Lagrådets hörande skulle därför sakna betydelse.

I propositionen behandlas också frågan om allmänna handlingar och rätten att ta del av sådana handlingar.

4 Lagändringar med anledning av det ändrade försvarsmaktsbegreppet

Regeringens förslag: Ändringar görs i de lagbestämmelser där dagens uttryckssätt inte överensstämmer med den nya försvarsmaktsstrukturen.

Skälen för regeringens förslag: Beteckningen försvarsmakten används i dag som samlingsbeteckning, "koncernbeteckning", för ett mycket stort antal myndigheter. Den förändring som enligt riksdagens beslut nu genomförs av försvarsmaktens struktur innebär dels att den verksamhet som nu bedrivs av myndigheterna inom huvudprogrammen 1-4 i fortsättningen kommer att bedrivs av den nya myndigheten Försvarsmakten, dels att av den verksamhet som i dag bedrivs av de myndigheter som ingår i huvudprogram 5 kommer en viss del att utföras av Försvarsmakten och andra delar att utföras av myndigheter utanför Försvarsmakten. Dessa myndigheter kommer liksom Försvarsmakten att lyda direkt under regeringen. Det ankommer på regeringen att besluta hur olika delar av dagens verksamhet inom huvudprogram 5 bör fördelas mellan de berörda myndigheterna.

I ett antal lagar finns bestämmelser vilka innehåller särskild reglering för vad som i dag benämns försvarsmakten. Detta begrepp kommer fr.o.m. den 1 juli 1994 att ha en annan betydelse än i dag. I framtiden kommer "Försvarsmakten" att vara namnet på en sammanhållen myndighet. All den verksamhet som för närvarande bedrivs av försvarsmaktens många myndigheter kommer - som nyss framhållits - inte att bedrivs inom ramen för den nya myndigheten Försvarsmakten. I de flesta fall kan beteckningen försvarsmakten trots detta alltjämt användas i lag. När begreppet försvarsmakten används i dag tar det nämligen ofta sikte på sådan verksamhet som i fortsättningen kommer att bedrivs av den nya sammanhållna försvarsmaktsmyndigheten. Detta förhållande innebär att det faktiska antalet lagändringar kan begränsas väsentligt.

Som exempel på sådan lagstiftning där beteckningen försvarsmakten alltjämt kan användas, men då med avseende på den nya myndigheten, kan nämnas smittskyddslagen (1988:1472) och hälsoskyddslagen (1982:1080). I 69 § smittskyddslagen sägs att regeringen får meddela föreskrifter om undantag från lagens tillämpning på försvarsmakten. En motsvarande bestämmelse finns i 3 § hälsoskyddslagen, vari stadgas att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela bestämmelser om undantag från lagens tillämpning på försvarsmakten. I båda dessa fall kan begreppet försvarsmakten användas även i framtiden. Vad som faktiskt i dag åsyftas motsvarar det som den nya myndigheten Försvarsmakten omfattar.

I 38 och 44 a §§ miljöskyddslagen (1969:387) finns särskilda regler om tillsynen över miljöfarlig verksamhet som bedrivs av försvarsmakten. Tillsynen utövas i dessa fall av länsstyrelsen i stället för av en kommunal nämnd. Sådan miljöfarlig verksamhet bedrivs - förutom av myndigheter som kommer att ingå i den nya Försvarsmakten - av Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt. Lagtexten bör därför kompletteras med dessa båda myndigheter.

I 4 § lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. anges vad som får förklaras som skyddsobjekt. Enligt andra punkten får

bl.a. anläggningar och områden som staten har äganderätt eller nyttjanderätt till och som disponeras av försvarsmakten förklaras som skyddsobjekt. En oförändrad lydelse av denna bestämmelse skulle innebära en inte önskvärd inskränkning av möjligheterna att skydda vissa objekt. Sålunda bör även i fortsättningen anläggningar som disponeras av Försvarets radioanstalt eller Försvarets materielverk kunna göras till skyddsobjekt med stöd av denna punkt. I fjärde punkten anges att områden där försvarsmakten tillfälligt bedriver övningar, prov eller försök får förklaras som skyddsobjekt. Sådan verksamhet bedrivs även av Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt. I båda dessa punkter bör därför lagtexten kompletteras med dessa myndigheter.

I och med inrättandet av den nya myndigheten Försvarsmakten kommer inte myndigheten Överbefälhavaren att finnas kvar. Överbefälhavaren kommer i stället att vara namnet på Försvarsmaktens chef. Regeringen har i dag möjlighet att enligt 13 § *civilförsvarslagen (1960:74)* ge Överbefälhavaren bemyndigande att ge visst tillstånd. Denna bestämmelse bör ändras så att ett sådant bemyndigande i stället skall kunna ges till Försvarsmakten.

Regeringen beslutar i dag en proposition om Skydd för landskapsinformation (prop. 1993/94:32). I propositionen föreslås riksdagen anta en ny lag om skydd för landskapsinformation. Denna nya lag föreslås träda i kraft den 1 oktober 1994. Genom den nya lagen föreslås bl.a. att *lagen (1975:371) om förbud mot spridning och utförsel av flygbilder och vissa fotografiska bilder* och 8 kap. 4 a § *luftfartslagen (1957:297)* upphävs. Den granskning och tillståndsgivning som i dessa bestämmelser skall fullgöras av Överbefälhavaren bör i stället åläggas Försvarsmakten i avvaktan på att den nya lagen om skydd för landskapsinformation träder i kraft. Även den överklaganderätt som enligt 13 kap. 7 § *plan- och bygglagen (1987:10)* åvilar Överbefälhavaren bör i fortsättningen utövas av Försvarsmakten.

Försvarets sjukvårdsstyrelse utövar enligt 15 § *hälsoskyddslagen* tillsynen över lagens efterlevnad inom försvarsmakten. I enlighet med vad riksdagen beslutat skall Försvarets sjukvårdsstyrelse läggas ned. Tillsynen över efterlevnaden av lagar och andra författningar avseende hälso- och sjukvård m.m. inom Försvarsmakten skall enligt riksdagens beslut i stället utövas av en generalläkare, som i sin tillsynsfunktion inte skall vara underställd Försvarsmaktens chef. Därför bör i nämnda bestämmelse Försvarets sjukvårdsstyrelse ersättas av generalläkaren.

I *lagen (1976:633) om kungörandet av lagar och andra författningar* bör den särreglering som gäller för regionala och lokala myndigheter som tillhör försvarsmakten utgå eftersom det inte längre kommer att finnas några sådana myndigheter.

I *värnpliktslagen (1941:967)*, *lagen (1972:435) om överlastavgift, trafikskadelagen (1975:1410)* och *lagen (1988:97) om förfarandet hos*

kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig och krigsfara m.m. används i dag begreppet "militär myndighet". I samtliga dessa fall utom i värnpliktslagen torde detta begrepp - utan att det innebär någon saklig förändring - kunna bytas ut mot "Försvarsmakten". I trafikskadelagen bör samtidigt hänvisningen till de upphävda författningarna rekvisitionslagen (1942:583), beredskapsföfogandelagen (1942:584) och allmänna förfogandelagen (1954:279) bytas ut mot en hänvisning till förfogandelagen (1978:262). I paragrafen hänvisas i dag också till uttagningskungörelsen (1963:110). Denna författning är upphävd. Motsvarande bestämmelser om besiktning finns i dag i förordningen (1992:391) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov. I paragrafen bör därför hänvisningen till uttagningskungörelsen tas bort. I stället bör anges att skyldighet att hålla trafikförsäkring inte heller gäller när ett fordon besiktigas i samband med uttagning för totalförsvarets behov.

I 27 § 3 mom. värnpliktslagen bör begreppet "vederbörande militär myndighet" bytas ut mot "Försvarsmakten". I 34 och 35 §§ värnpliktslagen bör däremot en annan lösning väljas. De skyldigheter som en värnpliktig har enligt dessa bestämmelser att se till att han kan nå av en postförsändelse och att kvittera ut en sådan avser nämligen inte bara försändelser som i framtiden kan komma att sändas till honom från den nya myndigheten Försvarsmakten utan framför allt försändelser från Värnpliktsverket. Regeringen föreslår därför att skyldigheten för den värnpliktige knyts till försändelsens art och inte till den avsändande myndigheten. Det torde inte uppstå några problem för en värnpliktig att avgöra om det är fråga om en sådan försändelse som han är skyldig att lösa ut; av avin framgår alltid om fråga är om ett militärt ärende.

I *lagen (1992:288) om icke-territoriella församlingar* bör en ändring göras så att det klart framgår att personalen i fortsättningen är anställd i myndigheten Försvarsmakten.

Utöver de nu föreslagna lagändringarna erfordras bl.a. ändringar även i *lagen (1986:644) om disciplinförseelser av krigsmän, m.m.* Regeringen avser att senare återkomma till riksdagen med förslag till sådana ändringar.

5 Om allmänna handlingar

Försvarsmakten består i dag av ett stort antal myndigheter. Flertalet av dessa myndigheter kommer att ingå som enheter i den nya myndigheten Försvarsmakten. Vid en sådan organisationsförändring aktualiseras bl.a. frågan om vad som är allmän handling och rätten att ta del av sådana handlingar.

Med allmän handling förstås framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniska hjälpmedel om handlingen förvaras hos en myndighet och

är att anse som inkommen till eller upprättad hos en myndighet, 2 kap. 3 § första stycket tryckfrihetsförordningen (TF). Enligt 2 kap. 6 § TF anses en handling som inkommen när den har anlänt till myndigheten eller kommit behörig befattningshavare till handa. En handling anses enligt 2 kap. 7 § TF som upprättad när den har expedierats. En handling som inte har expedierats anses upprättad när det ärende till vilket den hänför sig har slutbehandlats hos myndigheten, eller om handlingen inte hänför sig till ett visst ärende, när den har justerats av myndigheten eller på annat sätt färdigställts. Det nämnda kapitlet innehåller därutöver särskilda bestämmelser i fråga om diarium, journal, dom m.m. samt för tidigare nämnda upptagningar.

Handlingar som överlämnas från ett organ till ett annat inom samma myndighetsorganisation blir i regel inte att anse som allmänna i annat fall än då organen uppträder som självständiga i förhållande till varandra, 2 kap. 8 § TF. I förarbetena till sistnämnda bestämmelse anförde departementschefen att omständigheter av betydelse för bedömningen av självständigheten kunde vara om organet självständigt förvaltar viss egendom, har viss handlingsfrihet inom en angiven ekonomisk ram och i övrigt kan vidta vissa faktiska åtgärder självständigt och på eget ansvar (prop. 1975/76:160 s.151-154). Som exempel på organisationer med i betydande utsträckning självständiga organ angavs Postverket och Televerket.

Nu redovisade principer gäller för myndigheter. Reglerna tar inte hänsyn till en myndighets storlek och omfattning på annat sätt än genom bestämmelsen om självständighet för vissa organ. Närmare ledning för hur man i det särskilda fallet skall se på frågan om det i en myndighet finns självständiga myndighetsorgan får hämtas i de bestämmelser som gäller för de olika organens organisation, beslutsbefogenheter etc.

För den nya myndigheten Försvarsmakten får på motsvarande sätt en prövning ske i varje enskilt fall. Den nya myndigheten kommer att innehålla enheter på central, regional och lokal nivå. Många av dessa enheter kommer att motsvara vad som i dag utgör egna myndigheter inom försvarsmakten. Som tidigare nämnts är syftet med den organisatoriskt förändrade försvarsmakten att uppnå en sammanhållen försvarsmaktsmyndighet. På det sättet kan fördelar vinnas såväl i fred som i krig, vilket närmare har utvecklats i prop. 1991/92:102, Totalförsvarets utveckling. Avsikten är dock även att i myndigheten ingående enheter skall kunna bedriva sitt arbete på ett sådant självständigt sätt att det kan jämföras med den verksamhet som i dag utförs inom de befintliga myndigheterna. Beslutsfattandet skall t.ex. alltjämt ske nära berörda personer, vilket även gynnar effektiviteten inom hela myndigheten. Mot bakgrund härav bör de i Försvarsmakten ingående enheterna kunna betraktas som självständiga myndighetsorgan på sätt som sägs i 2 kap. 8 § TF. Handlingar som utväxlas mellan sådana enheter kommer sålunda i princip att bli allmänna.

Vill någon ta del av en allmän handling görs en begäran härom enligt 2 kap. 14 § TF hos den myndighet som förvarar handlingen. En sådan begäran prövas enligt 15 kap. 6 § sekretesslagen (1980:100) av den inom myndigheten som enligt arbetsordningen eller ett särskilt beslut svarar för prövningen. I tveksamma fall hänskjuts frågan till myndigheten. Med myndigheten förstås den eller de befattningshavare som genom sin tjänst har behörighet att på myndighetens vägnar fatta beslut i saken.

De enheter som kommer att finnas inom Försvarsmakten kommer alltså att till stor del motsvara dagens myndigheter. Samma ordning bör därför gälla när det gäller vem som skall pröva frågor om utlämnande av allmän handling. I annat fall kommer den förändrade myndighetsstrukturen att medföra mycket stora praktiska problem för såväl personal som allmänhet. Beslut om utlämnande av allmänna handlingar bör därför få fattas på myndighetens vägnar på regional och lokal nivå. Det får ankomma på regeringen att ta ställning till hur detta skall regleras.

Försvarsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 oktober 1993

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidsson, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet Björck

Regeringen beslutar proposition 1993/94:33 Lagändringar med anledning av att den nya myndigheten Försvarsmakten inrättas.

